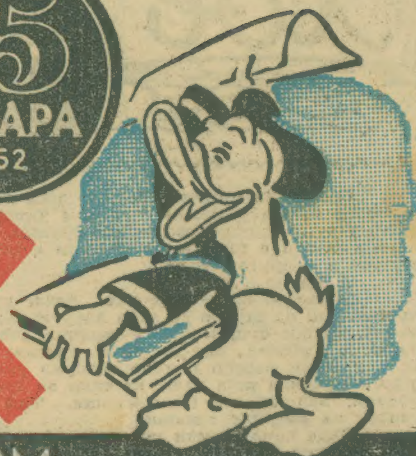
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

15 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVII — Број 186 — Субота, 23 јул 1955

Повратак и борба с двојником

8

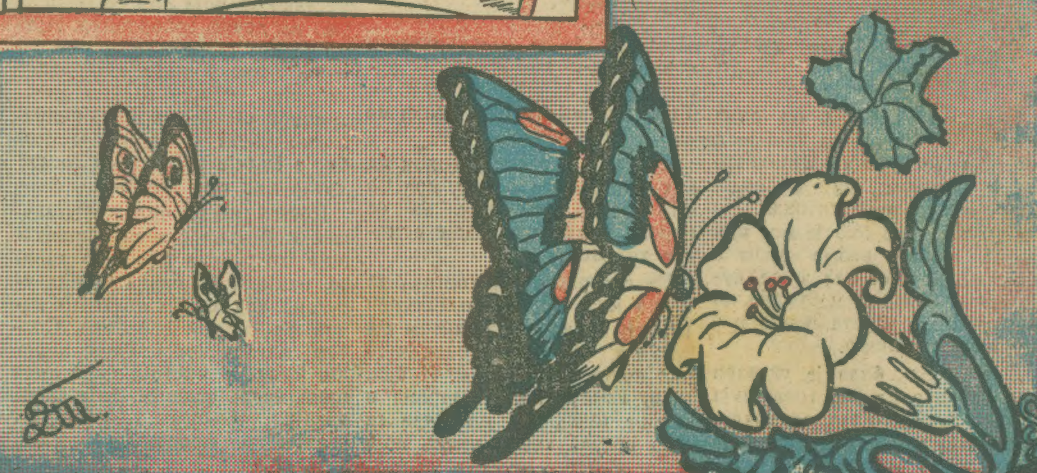

Лов на китове

Одавно је минуло херојско доба китоловаца! У неповрат је отишло оно време кад је човек стајао у малом, трошном чамцу пред највећим живим становником земље држећи у руци харпун као једино оружје. Била је то равноправна борба, у коју су противници улазили с готово подједнаким изгледима. Као у правом рату, падале су жртве и с једне и с друге стране.

А данас...

Данас то више није рат. Данас су то истребљивачки походи, убијање „голоруког" противника од стране до зуба наоружаног непријатеља. Данас према киту више не стоји човек, храбра срца и чврсте мишице, већ најмодернија техничка средства, против којих он нема одбране. Од достојног противника, кит је постао створ кога треба заштитити ако се жели избећи његово потпуно уништење. И донесени су у том циљу закони, строга правила која важе не само за ловце оних 19 земаља чији су их претставници донели, већ за све без разлике. Тим прописима лов на китове није укинут, али је сведен на разумне границе.

Овде ћемо донети опис једног лова на китове пре седамдесет година, из пера италијанског писца забавних романа Емилија Салгарија.

С оне стране Северног Рта, те најсеверније европске тачке, дуж обала Лапоније, пружа се веома дубок морски теснац — или фјорд, како га Норвежани називају — који је постао чувен по китовима.

На малом острву које се налази готово на самом улазу у фјорд, од пре неколико година окупили су се најчувенији ловци на китове, под вођством славног капетана Фејна. На овом парчету земље, које до пре неку годину није имало ни десетак становника, дизале су се сад огромне зграде и све је врвело од радника и морнара. Машине су бректале и звиждале, а из читаве шуме високих димњака избијали су густи облаци дима.

Дуж обала кретало се мноштво бродова, вукући драгоцен плен — китове уловљене на Северном Леденом Мору.

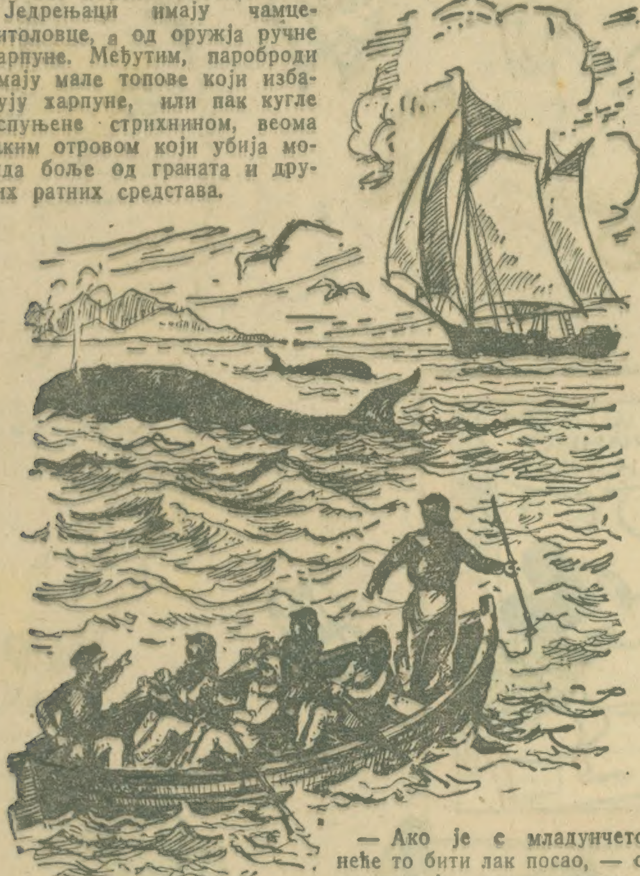
На острву су се комадали и прерађивали ови морски џинови. Сланина се бацала у огромне казане, да би се од ње добило уље за подмазивање машина; кости, туцане у великим ступама, давале су много тражену црну боју; месо, остављено неко време у дубоким јамама у земљи, претварало се у одлично ђубриво, којим је враћана плодност норвешким и данским њивама.

Са овог острва, сваке године, полазиле су флотиле ловаца на китове.

Тих дана на обалама је врило од људског кретања. Пароброди и једрењаци попуњавали су своје залихе, укрцавали посаду, а затим одлазили да се ухвате у коштац с ледом и поларним ветровима, тим верним савезницима китова.

Сви они не лове на исти начин ове морске грдосије.

Једрењаци имају чамце-китоловце, а од оружја ручне харпуне. Међутим, пароброди имају мале топове који избацују харпуне, или пак кугле испуњене стрихнином, веома јаким отровом који убија можда боље од граната и других ратних средстава.

Године 1884, једна од ових лађа исповила је из фјорда и упутила се према Шпицбершким Острвима, чије су воде, говорило се, пуне китова.

Капетан лађе био је мој пријатељ, човек веома вешт и искусан, који се већ више пута носио с ледом и бурама на Арктику, а ништа мање и с морским неманима.

Ова лађа била је уствари мали скунер од 300 тона, чија се посада састојала од двадесет одважних морнара. Имали су три чамца за лов на китове, што је било више него довољно за оволики број људи. Како су се били снабдели храном за десет месеци, могли су да иду далеко на север.

Пловидба је текла повољно, упркос хладним ветровима и леду који су их срели код Северног Рта. Средином јуна лађа се већ налазила надомак Шпицберга, групе острва усред Северног Леденог Мора. Ова острва насељавају само бели медведи, фоке, моржеви и морске птице.

Капетан Свот — тако се звао мој пријатељ — већ је раније долазио у ове крајеве и знао је упрсте сва места погодна за лов. Његова прва брига била је да окрене брод према пространом заливу, где је рачунао да ће бити китова.

Ова претпоставка показала се као тачна, јер већ на улазу у залив морнари приметише на површини воде широке масне мрље, које су сведочиле о скором проласку животиња, а убрзо запазише и велике колоније ситних љускара, које важе као омиљено јело китова.

— Момци, — обрати се капетан морнарима — ускоро ћемо имати посла!

Главни харпунер, снажан и лепо развијен момак, коме ово није био први лов, ступи напред:

— Капетане, ако ме очи нису превариле, приметио сам једног кита, а све ми се чини да је и младунче с њим.

— Јеси ли сигуран у то, Класе? — питао је с неверицом капетан. — Па тек смо уловили у залив.

— Лепо сам га видео, — уверавао је Клас. — Док сам силазио с главног јарбола, кит је замакао за онај рт тамо. Али, брзо ћемо га наћи.

— Ако је с младунчетом, неће то бити лак посао, — одмахивао је главом капетан. — Бранећи свој пород, женка може бити страшна.

Капетан се попе у корпу на врх главног јарбола и, пре но што издаде наређење да се опреме чамци, догледом осмотри хоризонт.

На северном делу острва залазио је у море јако истурен рт, који се завршавао низом стеновитих острваца, овде-онде још покривених ледом. И баш тамо, између првог острвца и крајње тачке рта, назирала се нека велика тамна мрља, која се час појављивала, а час нестајала.

— То је кит! — мрмљао је капетан. — Изабрао је незгодно место за ловце, пуно опасности због подводних стена, али Класу ипак неће измаћи.

Он сиђе на горњу палубу и одмах издаде наредбу: — Чамце у море!

Без оклевања, морнари помоћу дизалица спустише у воду два дуга, изванредно чврста чамца и у сваком од њих заузе место по шест људи, то јест харпунер, крманош и четири веслача.

Оваквим баркама управљало се помоћу једног дугачког весла, и то много боље него обичним кормилом. Свака је била снабдевена довољним бројем харпуна и с неколико свежњева конопаца.

Клас одмах управи свој чамац ка оном шиљастом рту, док је други пошао ка пучини, да би препречио пут животињи за случај да она покуша да побегне.

— Пазите, момци! — викну Клас, који је већ држао харпун у руци. — Кад је ту младунче, битка постаје десет пута опаснија. Пре свега, треба да изненадимо мајку док је забављена јелом.

— То неће бити лако, — рече крманош, огроман Данац који је уживао глас једног од најбољих пилота на Арктику. — Па ипак, да покушамо!

Чамац је био пресекао залив и приближавао се рту. Морнари престадоше да ударају веслима и сад су се кретали лагано, да не би узнемирили животињу, која је, не слутећи ништа, мирно прождирала милионе ситних рачића.

Стојећи на прамцу, с харпуном у руци, Клас је пажљиво осматрао морску површину. Кад је чамац стигао до првог острва, он нареди тихо:

— Стој!

Између рта и острва наједном се указао огроман кит, а за њим и младунче, „малишан" који је мерио у дужину најмање седам метара. Тело џиновског сисара било је полузагњурено у воду. Покривено сјајном, масном кожом љескало се на сунцу кад год би се он покренуо. С времена на време, из отвора на врху главе дизала су се, уз мукао прасак, два стуба беличасте паре, да би се на неколико метара висине расули у безброј масних капљица и нестали.

Кит још није био открио присуство својих непријатеља. Пливао је лагано, непрекидно отварајући огромна уста и срчући своју омиљену чорбу, јер ове колоније љускара морнари баш тако и називају — китовска чорба.

Младунче се већ било заситило, па се играло око мајке, превређући се и дижући својим јаким репом таласе, који су се уз буку разбијали о стеновиту обалу.

— Шта велиш, крманошу? — упита Клас џиновског Данца.

— Чини ми се да их неће бити тешко изненадити.

— Мене забрињава оно младунче. Чим нас примети, дићи ће узбуну и мајка ће онда јурнути на чамац.

— Ако не побегне ка пучини...

— Наши другови у другом чамцу већ се приближавају врху острвског низа и за који тренутак киту ће бити пресечена отступница.

— Онда хајдемо, Класе! — рече пилот. — Јеси ли спреман?

— Јесам ли? Харпун ми просто пече прсте!

— Баци га што пре, само пази да не промашиш!

— Сигуран сам у своје око и руку.

Чамац поново крену, тихо се прикрадајући, док је други већ био стигао до крајњих острваца и сакрио се иза једне стене, спреман да сваки час ступи у борбу.

Клас, с десном ногом чврсто углављеном у дрвени жлеб, какав се налази у свим чамцима-китоловцима, дигао је харпун и померао га напред-назад, да би му дао јачи замах. За крај дршке већ је био везао конопац дуг 450 аршина.

Сад су били на свега тридесет аршина од кита, а он их, забављен својим доручком, уопште није примећивао.

Играјући се, младунче се било одмакло од мајке и пливало је ка једном истуреном гребену.

Био је то погодан тренутак. Клас замахну харпуном и баци га из све снаге. Тешко оружје полете уз звиждук и зари се у десни бок животиње, врло осетљиво место богато крвним судовима, недалеко од пераја.

(Крај у идућем броју)

КАКО РАДИ ЧОВЕЧЈИ МОЗАК —

На који начин људи мисле? Откуд то да можемо у духу изазвати слику места које смо једном давно видели? Захваљујући опсежном лабораториском раду обављеном последњих година у неколико земаља, почињемо да добијамо одговоре на ова и многа друга питања.

У суштини, овде се ради о једном процесу електричне природе. Човечји нервни систем — мозак, кичмена мождина и живци — садржи електричну батерију с влажним ћелијама, која производи једносмислену струју јачине од око 1/10 волта. Електрични напон стварају два хемиска елемента, калијум и натријум, који делују на нервно ткиво које се налази у течности чији је главни састојак вода. Кад један део нервног влакна добије електрични импулс, он изазива реакцију у суседном делу, тако да импулси тренутно стижу до невероватно сложених центара за саопштавање који се налазе у мозгу, или, пак, истом брзином полазе из њих.

Да би се добила бар приближна слика онога што се непрекидно одиграва у мозгу и кичменој мождини, треба замислити велик број, рецимо хиљаду, телефонских централа, од којих би свака била довољна за град величине Њујорка, како ужурбано раде, примајући и преносећи питања, налоге, поруџбине. Како се то постиже? Свака мождана ћелија може да истури два сићушна пипка, који се спајају с пипцима суседних ћелија. Они се могу повезивати и укрштати у безброј комбинација. Захваљујући својој изванредној способности да у делићу секунде укључи хиљаде струјних кола која се иначе међусобно одбијају — а свако коло претставља извесно сећање или идеју — мозак може да укопча у једно велико струјно коло све податке који су потребни за размишљање и одлучивање.

Многи научници верују да се у процес размишљања укључују и милиони оних искустава за која нам се чини да смо их давно заборавили. Према једној теорији, свако се сећање чува у виду затвореног струјног кола, то јест електричног импулса који се непрекидно креће у кругу извесног броја ћелија у мозгу, и то све дотле док смо живи.

Пошто наша чула аутоматски и без престанка саопштавају мозгу све оно што запазе, настала би права бујица утисака кад не би постојао начин да се они ограниче. Срећом, на многим тачкама нервног система постоје мале празнине, зване синапсе, које спречавају пролазак милиона слабих и неважних ...ла, као што је, например, промена температуре за један степен.

Добар пример оваквог заштитног механизма јесте мрежњача у оку, која има око 100,000.000 ћелија осетљивих према светлости. Међутим, постоји свега 1,000.000 нервних влакана која се враћају у мозак. Према томе, да би стигао до мозга, један видни утисак мора да буде довољно јак да би на реакцију натерао најмање 100 ћелија.

У мозгу постоје три главна центра, од којих сваки обавља свој део посла. Мозак са својом сивом можданом кором јесте седиште свести, памћења, ума; укратко — човечје личности. Међутим, продужена кичмена мождана стара се о аутоматским функцијама, као што су дисање и рад срца. Рефлексна радња, као што је случај кад тргнемо стопало које неко голица, може да се покрене само из кичмене мождине.

Величина мождане површине одређене за сваки део тела зависи од тога у којој је мери том делу тела потребна свесна контрола: уколико је контрола већа, утолико је већа и одговарајућа површина на мозгу. Тако руке, које могу да изводе крајње сложене радње, захтевају много већу површину за свој центар у мозгу него, рецимо, ноге.

Како запажамо светлост, звук, температуру и друге видове спољног живота? Засад се зна само толико да извесни физички услови побуђују наша чула да пренесу електрични надражај до одређеног пријемног центра у мозгу, где се ствара одговарајући утисак. Ако се приликом операције мозак открије и слаба електрична струја пропусти кроз нервно ткиво у коме се налазе центри вида и слуха, пацијент ће видети муње и чути зујање, звоњење и куцање. Надражај говорног центра изазваће пацијента да заплаче као беба, али неће дозволити артикулисан говор, који је исувише компликован за овакав надражај.

У много случајева надражаји одлазе у више, а не само у један од четири главна дела нервног система. Понекад је потребно да ови центри сарађују, понекад не. Ви се дубље завлачите под покривач у хладној ноћи, и то радите по наређењу малог мозга, али тај надражај може да стигне и до великог мозга и да вас побуди да сањате о Арктику. Али, то су надражаји „мањег значаја". Међутим, један важан сигнал, као што је, например, мирис дима у току ноћи, изазива узбуну у свим пријемним центрима, укопчава електрична кола муњевитом брзином и доводи до свесног делања.

Радње које захтевају много пажње при првом извођењу, могу се доцније пребацити на део мозга који ради на нижем нивоу, с мање свесне пажње. Вожња на бициклу, пливање и друге радње које у почетку захтевају размишљање, постепено постају аутоматске или рефлексне. Ми исто тако можемо научити да из свести отклањамо нежељене надражаје који се много пута понављају. Тако варошанин спава и поред буке коју изазива саобраћај, али кад је на селу њега буди чак и удаљено кукурикање петлића.

Кад постајемо исувише стари за учење? Никад. Учење је скопчано са способношћу стварања нових електричних кола у мозгу и све дотле док се та моћ одржава ми можемо да стичемо нова знања — чак и у деведесетој години. Претерана забринутост, несавладљив гнев и друга неразумна стања духа очигледно настају услед тога што се електрична кола отргну од контроле. Извесна душевна обољења изгледа да су у вези с неспособношћу да се повеже довољно велик број самосталних електричних кола у мозгу.

Шта је геније? Вероватно је да даровита личност располаже извесном урођеном способношћу да успешно координира своја електрична кола. Али, једно је потпуно сигурно: и најумнији човек у историји, ма ко то био, за свога живота служио се само незнатним делом могућности свога мозга. Енглески физиолог Шерингтон, пошто је указао на то да је човечји мозак сразмерно далеко већи од мозга ма које животиње, закључује: „Можемо да претпоставимо да садашње стање у коме се мозак налази није ништа друго до полазна фаза на путу ка нечем другом, и — томе се смемо надати — нечем бољем".

КАД СУ САТОВИ БИЛИ РЕТКОСТ...

Данас сатова има доста, и ручних и џепних, али у старо време није било тако. Један часовник често је служио целој вароши. И данас се још, ту и тамо, могу видети старе сахат-куле. Некад их је у нашој прошлости било више. Тако има помена да су подизане још у 12 веку. Једна је постојала и у Немањино време, а налазила се код његове задужбине манастира Студенице. На њој се налазио часовник „по западном обичају". У једном руском летопису забележено је под 1404 годином да је први сат постављен на двору великог кнеза. Тај сат начинио је и поставио Србин калуђер Лазар. У летопису се каже да је Лазар пре тога „дошао из српске земље". Хаџи-Калфа, турски географ, забележио је око половине 17 века у свом путопису да је у Скопљу видео кулу и на њој сат „из времена неверника". Он пише: „Овај сат лепши је од свих сатова што сам их видео по хришћанским земљама. Он избија часове и дању и ноћу, а глас му се разлеже по два сата наоколо".

Сами Турци обнављали су старе сахат-куле и подизали нове, узимајући често за њих звона са хришћанских цркава.

НАЈДУЖИ БРКОВИ

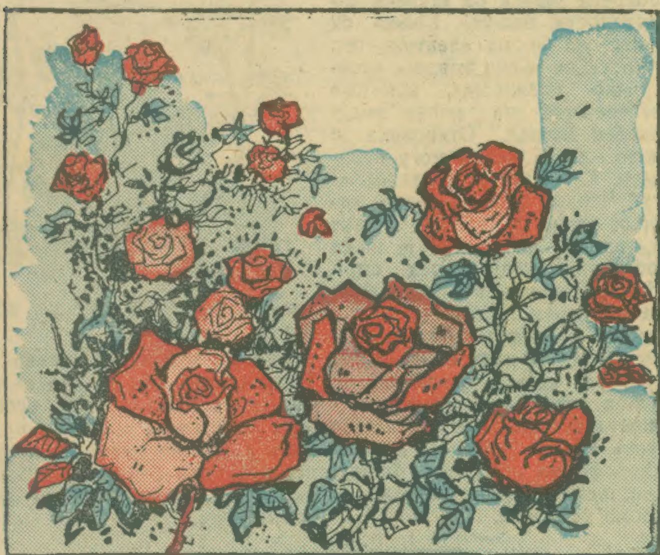
Најдуже бркове на свету имао је до пре неколико година индиски полицајац Дезар Аријан Данган. Његов леви брк био је дугачак 127, а десни 130 сантиметара. Међутим, тада је у једној тучи Дезар изгубио готово половину својих бркова. Мада је од тог догађаја прошло више година, његови бркови још нису достигли пређашњу дужину.

РУЖА ЈЕ ОСВОЈИЛА СВЕТ

Чувени енглески филозоф Бекон (1561—1621) можда је једини човек на свету коме је било довољно да погледа ружу па да се разболи и који је од мириса овог дивног цвета за неколико секунди падао у несвест.

Ружа је данас освојила свет и гаји се у свим поднебљима. Неке врсте успевају и у Алпима, на висини од 1.750 метара, а чувени светски путник Х. Шлагинвајт, још пре 80 година, налазио је руже на јужним падинама Хималаја, на висини од 4.300 до 4.500 метара. Илак, рекорд туку тибетанске руже, које се могу наћи чак и на висинама од 5.200 метара. Најчувенија фарма за гајење ружа постојала је пре једног века у Француској, у Малмезону. У њој су постојале свих 250 врста ружа за које је знао тадањи свет. Од тог времена вештачко гајење ружа узело је такве размере да данас у свету има на десетине хиљада разних врста ружа.

Прве руже, од којих су постале све данашње, расле су пре више хиљада година у Индији и Средњој Азији. Постојбина овог цвета је област Газипур, у долини реке Ганга. Из Индије су руже пошле на свој велики освајачки пут пре-

ко Персије. У баштама вавилонске краљице Семирамиде ружа је имала почасно место и сматрали су је за краљицу цвећа. Она је затим освојила Турску, Египат и најзад Грчку. Плиније је знао само за неколико врста ружа, али су Римљани већ у то доба у својим стакленим баштама гајили руже преко целе године. Оне су се даље шириле, упоредо са римским освајањима, по Шпанији, Француској и Немачкој.

Један од најпознатијих покушаја да се са Далеког Истока најлепше руже пренесу у Европу приписује се енглеском ботаничару Керу, који је живео у XVIII веку. Он је у долини реке Јанг-Це, у Кини, купио 126 најлепших ружа, с намером да их бродом пребаци у Европу. Међу њима биле су и дивне кинеске жуте руже. Међутим, после шестомесечног путовања морем, увенуло је 119 осетљивих цветова и само уз највеће напоре Кер је успео да спасе три индиске и четири кинеске руже. Оне су у Енглеској одмах посађене и брижљиво неговане, како би се што пре размножиле. Од ових седам цветова воде порекло готово све данашње европске руже.

Сваког дана нешто ново

Техничких изума има све више, готово се сваког дана појави понеки, а колико их заправо има, какви су и чему све служе, то се најбоље може видети на многобројним изложбама производа прецизне механике, које се често приређују широм света. Овде ћемо поменути само неке од тих изума.

Прецизна вага толико је тачна да се помоћу ње може довести у равнотежу тежина осовине и ротора до око пет милионитог дела инча (инч — 2,54 сантиметра).

Мерач буке може да измери ону заглушујућу буку која настаје приликом паљења мотора на млазни погон, али и најслабији шапат.

Робот који открива присуство дима у стању је не само то да уради, него и да измери колико има дима. Помоћу овог апарата може да се појача и рад котлова. Постоји и апарат који аутоматски даје сигнал ако случајно подбаци пламен у котлу који се загрева нафтом.

Стакло отпорно према високој температури такође је проналазак новијег времена. У посуде направљене од тог стакла могу се спаковати и радиоактивни изотопи без икакве опасности.

Планиметар за цртаче може за минут-два да измери површину тела неправилног облика, и то без икакве стручне помоћи.

Фотоелектричне справе, које су пронађене у новије време, служе за мерење сјаја боја и утврђивање њиховог састава. Оне се употребљавају и за мерење рашћења бактерија које се налазе у лабораториским епруветама. Ово знатно доприноси да се хемиске анализе за које су раније била потребна два дана сврше за свега један час.

Постоји и микроскоп који је толико прецизан да се кроз њега може јасно видети и најмутнији предмет. Помоћу тог микроскопа може да се посматра унутрашњи састав мутних минералних честица.

Поред ових, постоји и мноштво других уређаја. Тако се помоћу неких може брзо и једноставно добити температура од минус 200 степени Целзијусових. Направљен је и магнетски апарат који је мањи од кутије шибица, а служи за појачавање звука. Савремени техничари не само да праве корисне апарате, него их израђују и у веома малим димензијама, па их има и колико обичан новчић.

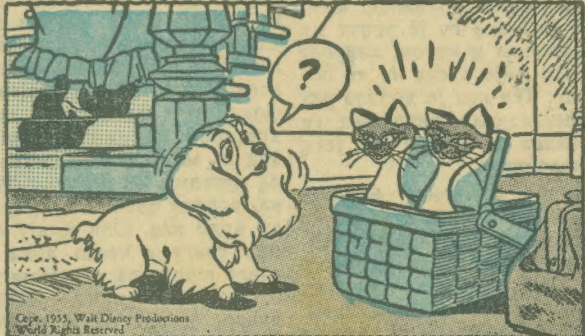
Боца прешла 18.335 километара

Пре више од две и по године, научници Океанографског института у Хамбургу бацили су у море једну херметички затворену боцу, да би помоћу њеног кретања испитали кретање морских струја. Боца је после 1.013 дана пронађена на другом крају света, недалеко од једног острва у јужном делу Тихог Океана. Она је прешла пут од 18.335 километара, пловећи просечно 18 километара на дан.

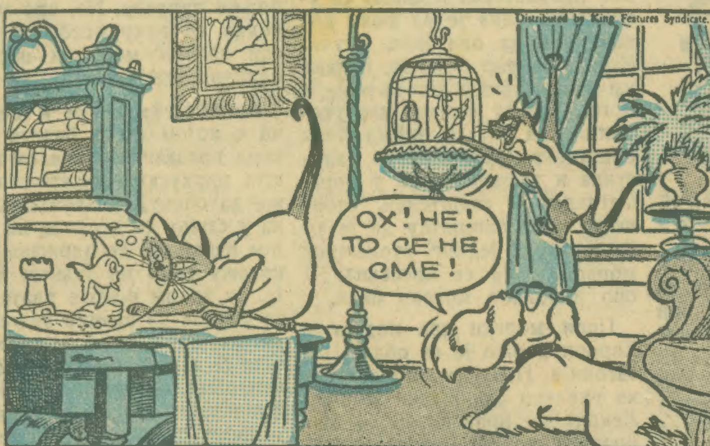

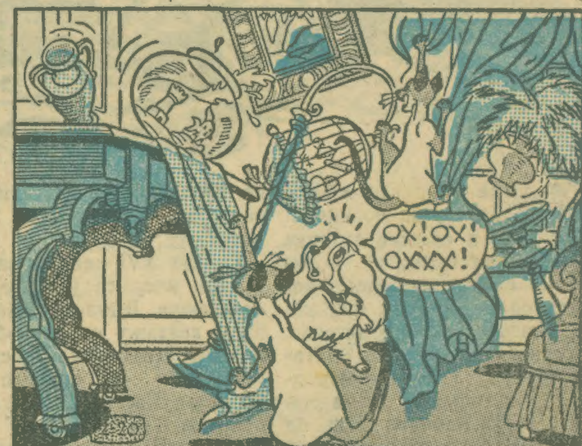

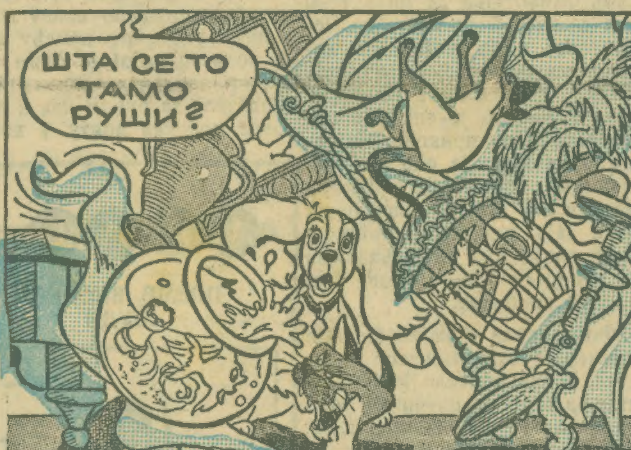

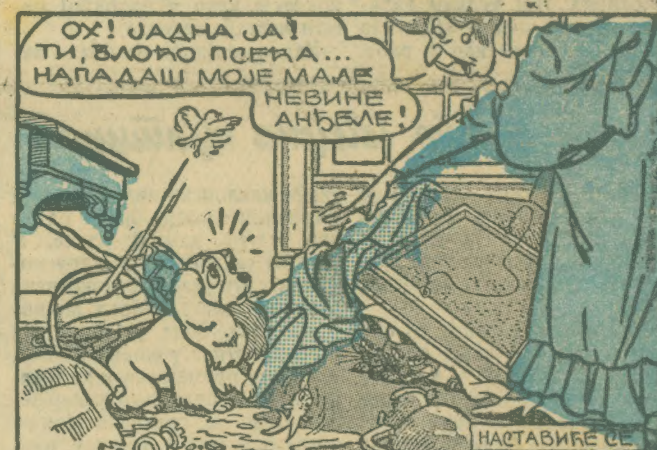

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Где се налазе острва Фиџи?

Острва Фиџи налазе се у Тихом Океану. Открио их је Тасман, 1643 године, а посетио их је и Кук, 1769. Она су британски посед од 1874. То је колонија на челу које се налази гувернер острва Фиџи и високи комесар за западни Пацифик.

Овај архипелаг састоји се од 322 острва, од којих је 106 насељено. И удаљено острво Ротума такође се налази под управом гувернера Фиџија. Два највећа острва су вулканска, а остала су углавном корална. Површина свих острва (укључивши и Ротуму, која има 37 квадратних километара и 3.600 становника) износи 18.344 квадратна километра. На том простору живи око 290.000 становника: Индијаца, Кинеза, Европљана, Полинежана, Меланежана и Микронежана. Главна острва су: Вити Леву (10.497 квадратних километара), Вануа Леву (5.516), Тавеуни (562), Лау (410), Кандаву (321), Асуа (231), Коро (150), Нгау (117) и Овалау (111).

Главни град на архипелагу Фиџи је Сува, који се налази

на острву Вити Леву. У њему живи око 12.000 становника. Острва су веома плодна. На њима расту: банане, кокосови ораси, шећерна трска, пиринач, ананас и копра. Становништво се бави и сточарством. Има много говеда, коза, оваца, свиња и око 17.000 коња. Индустрија је доста развијена. Постоји пет фабрика шећера, 92 радионице за љуштење пиринча, две фабрике млечних производа, 494 сушаре копре, четири фабрике уља, десет фабрика црепа, једна фабрика конзерви од ананаса, две модерне кланице с фабриком месних конзерви. Има и доста злата. Железничка мрежа уског колосека на шећерним плантажама дуга је око 200 километара. Ту се налази и главни аеродром океанских авионских пруга за Ванкувер, Сан Франциско, Нови Зеланд и Аустралију. Има и 13 радиотелеграфских станица, а са Фиџија полазе подморски каблови за Канаду, Аустралију и Нови Зеланд.

Да би и ретке књиге биле приступачне...

Захваљујући микро-штампи, сва драмска дела која су објављена у Америци и Енглеској од првих дана писања драме (око 1500 године) па до 1830 данас се могу добити у једној јединој књизи. Ова књига садржи преко 5.000 позоришних комада и носи наслов „Три века драме".

Поступак који је пронашао Алберт Бони, издавач ове драмске збирке, употребљава се и за чување важних докумената. Бони је у стању да страницу штампаног текста неке драме нормалне величине репродукује на простору који износи 6,35 × 11,1 милиметар. На тај начин, на картону величине 17,78 × 22,86 сантиметра може се наштампати 100 страна сваког позоришног комада.

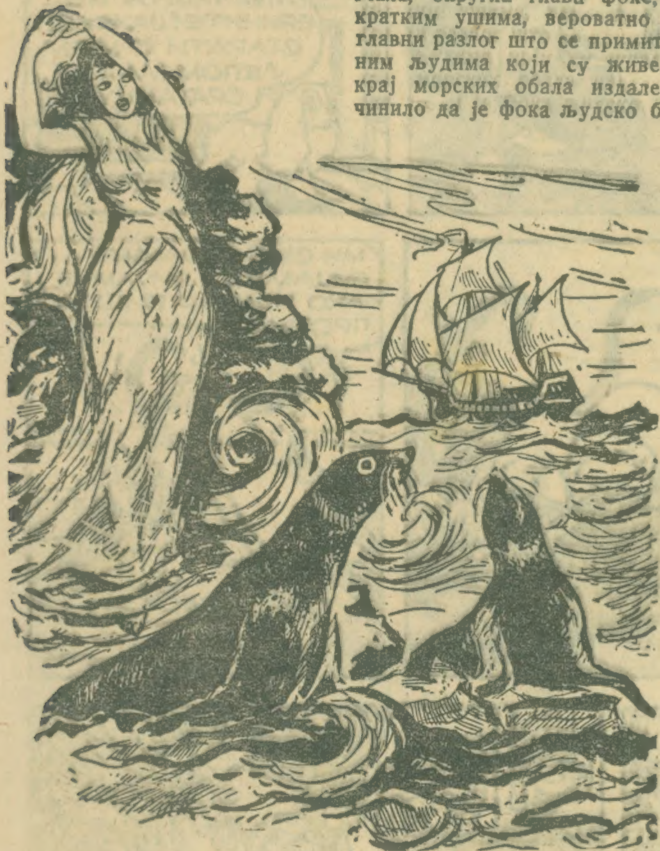
Јавне библиотеке се већ користе овим поступком. Да би човек могао да чита неку ретку књигу, он просто убаци картон који се односи на њу у специјалну машину за читање. Та машина велика је отприлике као обичан радио и има платно на коме се појављују нормалне странице када се окрене једно дугме.

Збирка „Три века драме" не само да олакшава читање оригиналних дела, јер библиотеке обично не дозвољавају да се преврћу старе књиге од вредности, већ у исто време чини приступачним многим људима старе ретке рукописе, и то у једној јединој књизи.

ШТА СУ СКОЧИБУБЕ?

Скочибубе су породица инсеката тврдокрилаца. Тело им је издужено. Оне могу да скачу увис помоћу нарочите направе на грудима. Ларве скочибубе штете корење усева.

Од морских сирена до циркуских акробата

Фоке и морски лавови дуго су за морепловце и светске путнике претстављали тајанствене животиње, којих су се плашили и око којих су испрели многе легенде. Последња проучавања древних хроника, скаски и народних прича показују да је машта старих морнара баш од ових животиња створила мит о сиренама, тим чудним бићима с горњим делом тела као у жене, а доњим као у рибе.

Мала, округла глава фоке, с кратким ушима, вероватно је главни разлог што се примитивним људима који су живели крај морских обала издалека чинило да је фока људско биће. Осим тога, у извесним положајима, пераја фоке много потсећају на руке.

Све до XVI века морнари и рибари нису се усуђивали да лове фоке. Једна од првих прича о хватању овог необичног морског становника описује догађај који се одиграо код Оксфорд Кастела, у енглеској покрајини Сафок, за владе Хенрика II. Овај догађај лепо показује како у народној машти настају легенде.

Кад су војници на обали наишли на фоку и ухватили је, помислили су да се ради о човеку непознате расе. Узалуд су мучили јадну животињу, терајући је да говори. Најзад су је однели у цркву, где су јој показали иконе и црквено посуђе. Одмах су позвали исповедника, који је на све могуће начине покушавао да ослободи „омађијану" фоку од ђаволских сила које су јој одузеле моћ говора. Кад су видели да и поред свега фока неће да проговори, решили су да је одведу у замак оближњег феудалца. Војници су је успут нудили хлебом и месом, али она ту храну није хтела ни да помирише. Тек кад је добила рибу, прегладнела животиња се одушевила и почела да једе без предаха.

Потпуно збуњени, војници су је поново одвели до мора, али се фока неочекивано узјогунила. Није хтела натраг у воду. Пошто се мало окупала, вратила се поново војницима, који су у томе видели знак неког проклетства и силно се уплашили. Сада је на фоку дошао ред да она њих мучи. Играла се око војника, цепала им одела, гризла их за руке и ноге. Они су стајали као укопани. Кад јој је најзад било доста игре, фока их је напустила и загњурила се у море. Сутрадан је свештеник саопштио становништву да је то била душа једног утопљеног морнара која се преселила у ово необично морско биће.

Први морски лав познат у Европи дошао је са обала Патагоније. Њега је прошлог века ухватио француски морнар Леконт и приказивао га као право чудо по јужној Енглеској. Животиња је била тако зла да није било места на Леконтовој кожи које није носило ожиљке њених очњака. Ипак, приказивање морског лава доносило је сиромашном морнару лепе приходе. Највише муке имао је око исхране огромне животиње. Његов морски лав био се навикао да једе јаја пингвина, којих у Патагонији има на хиљаде, па је у погледу друге хране био велики пробирач.

Фока спада у најнеобичније примерке животињског царства. Њено порекло још претставља тајну за научнике. Многи мисле да је она пре неколико хиљада година била суво земни сисар, који је живео крај морских обала. Али, пошто јој је морска риба била искључива храна, фока је временом постала нека врста водоземца, који је највише времена проводио у мору, али је радо излазио и на обалу. Ова теорија је недавно поткрепљена кад су природњаци открили да младунци фоке уопште не знају да пливају, нити да лове рибу. У току првих недеља живота они пролазе кроз прави курс пливања и риболова, који им са много стручности и озбиљности држе родитељи. Они своје младе уче како да избегну напад грабљивих морских животиња и да се сачувају од морских струја које би их могле однети на отворено море.

Први „час пливања" малих морских лавова веома је смешан. Отац или мајка ухвате младунца својих снажним зубима за кожу изнад врата и, не osврћући се на његове крике и јауке очајања, носе га ка води. Затим га спусте у плићак и пошто се беспомоћна мала животиња добро напије воде изваде је из мора и оставе крај обале, да мало дође себи и да се осуши. Затим „очигледна настава" поново почиње и наставља се све дотле док се млади морски лавови не науче да пливају.

Последњих година фоке и морски лавови почели су да играју све важнију улогу у светским циркусима, у којима су се истакли као одлични акробати и жонглери. Дресери су открили да је фока животиња изванредне интелигенције, способна да се непрестано усавршава и да сваки дан научи понешто ново. Она уме да буде веран пријатељ човеку и кад га заволи њена љубав може да се мери само са сличним осећањем код најблагороднијих паса. Нису ретки случајеви да фока умре од туге за својим дресером кад он погине или кад је, ма из ког разлога, прода другоме. За разлику од фока, морски лавови могу да буду врло зли. Они имају огромну снагу и често ломе гвоздене шипке на кавезима у зоолошким вртовима, нападају чуваре и посетиоце и својим оштрим зубима наносе им озбиљне повреде. Но, кад се навикну на неку особу, и морски лавови могу да постану одлични пријатељи.

Акробатске тачке и вештина с којом фока барата лоптама превазилази све што машта циркуских посетилаца може да очекује. Извежбана фока у стању је да хода на својим перајима, да одржава равнотежу само на једном перају, да врхом њушке хвата лопте бачене из велике даљине и да их одржава у равнотежи. Она се с лакоћом креће по степеницама, а недавно је један француски дресер научио своју фоку да свира на хармоници. Један амерички дресер приказао је недавно праву кошаркашку утакмицу између фока у води, у којој је овим необично даровитим животињама полазило за руком чак и да убаце понекад лопту у кош.

Каква је то јегејска култура?

Јегејска култура названа је тако зато што су се њени главни центри — Троја, Крит и Микена — налазили на обалама и острвима Јегејског Мора.

Ова култура развила се око 3.000 година пре наше ере на прелазу из каменог у метално доба. Почели су је други народи, а наставили је први грчки досељеници — Ахајци. У прво време била је бакарна, а затим бронзана. Уништили су је нови грчки досељеници, између 1400 и 1.100 пре наше ере.

Народи који су развијали јегејску културу имали су напредну керамику (вазе богато искићене цртежима биљака и животиња), металургију (накит од злата, сребра и бронзе) итд. Трговци из овог времена крстарили су на бродовима по целој источној половини Средоземног Мора. Становници су писали једном врстом хијероглифске азбуке. Подизали су утврђене градове и вишеспратне палате, које су украшавали мраморним киповима и фрескама.

Позната критско-микенска уметност (.3000—2.000 пре наше ере) развила се на острву Криту и у граду Микени. У архитектури њу су претстављале грађевине великих размера од исклесаног камена и цигала. Зидови су били живо обојени. У Микени су зидови били од великих камених блокова, такозвани киклопски зидови, а под у главним одајама био је од једне једине камене плоче. У град се улазило кроз једну монументалну капију, такозвана лавовска врата. Поред зидног сликарства, била је развијена и орнаментика у живим бојама, нарочито примењена у керамици, која је била јако усавршена. Било је израђено много ситне пластике у фајансу, иловачи, слоновој кости, бронзи, злату итд.

СЛОБОДНИ ПРОФИЛ ПРУГЕ

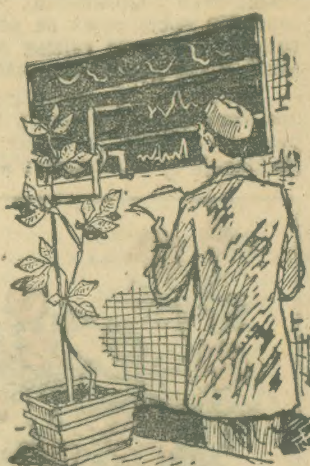
Слободни профил пруге је попречни пресек оног дела простора изнад колосека који мора бити слободан од сваких предмета и грађевинских делова, да би се омогућио несметан пролаз локомотиве и натоварених вагона. Величина слободног профила пруге зависи у првом реду од ширине пруге, затим од класе пруге, полупречника кривине, положаја колосека на станицама и врсте погонске силе. Слободан профил пруге који одговара кривини полупречника од 250 метара, чијом се изменом добијају одговарајући слободни профили за оштрије или слабије кривине, зове се нормални слободни профил.

И биљке осећају бол

Познати индиски научник Јагадус Чандра Бозе дошао је у последње време до необичних открића о животу биљака. Она показују да су границе између биљног и животињског света много неодређеније него што се досад мислило.

Чандра Бозе је годинама, помоћу нарочитих електричних апарата, проучавао покрете једне индиске биљке. Биљка је, преко осетљивих веза, преносила своје покрете на једну црну плочу премазану слојем неке осетљиве хемикалије, на којој су остајали трагови. Примећено је да ти покрети зависе од степена замарености биљке. Биљке су осетљиве и на електрицитет. Ако се на њима изврши електрично пражњење, кривуље забележене на плочи имају особен изглед. Откривено је и то да се биљке могу отровати. Свом зеленом „заморчету" Чандра Бозе је давао кобрин отров и дијаграм биљке на плочи забележио је њене последње трзаје пред смрт. Но, најзанимљивији је опит са опијањем. Научник је дао биљци инјекцију алкохола и она се до те мере опила да су трагови које је остављала на плочи личили на неуравнотежене и испрекидане покрете пијаног човека. А кад је помоћу хлороформа успавао биљку, сви њени покрети постали су веома успорени.

Индиски научник је такође желео да открије да ли биљке имају извесне органе сличне животињским. Сићушним инструментима он је данима сецкао ткиво биљке и пронашао је нешто налик на мишиће, па чак и бела, мека влакна која врше функцију живаца. Помоћу опојних средстава, или помоћу отрова стрихнина, ови „живци" могу да се умртве, исто као и живци код људи.

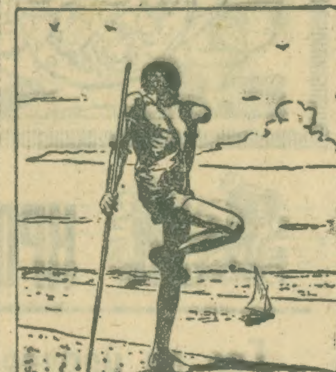
Највеће чуђење доживео је Чандра Бозе кад је код своје биљке пронашао један орган који игра улогу срца. Он пулсира у разним деловима биљке, а његови ритмички покрети потсећају на откуцаје човечјег срца.

До последњег даха ...

Василије Верешчагин (1824 1904), руски сликар, био је главни претставник руског реалистичког сликарства из друге половине прошлог века. Он је успео да својим бојама постигне снажне ефекте. Путовао је по Средњој Азији и Истоку. Са тих путовања он је увек доносио етнографски богате слике разноврсних мотива. Одлазио је и на бојишта да би сликао. Био је у руско-турском и у руско-јапанском рату. Остао је одан својој уметности до последњег даха. Погинуо је пред Порт Артуром 1904 године, приликом потапања крстарице „Петропавловск". Мотиви његових слика су: сцене из ратова, историске композиције, портрети, слике из народног живота и друго. Главна дела су му: Апотеоза ратова, Наполеон у Москви итд.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ПЛЕМЕ ВИСОКИХ ЉУДИ

Највиши људи на свету живе у близини главног тока Белог Нила. Многи мушкарци из овог племена високи су и до 2,15 метра, а има их који су и виши.

ТУГУЈЕ КАО МАЛО ДЕТЕ

Мајмун сатана живи у северном делу Јужне Америке, и то у сувим шумским пределима. Тром је и дању спава, а у сумрак се буди. Веома је плашљив. Живи у малим заједницама и скрива се у густим крунама високог дрвећа. Када је рањен, тугује гласом малог детета. Ако се млад улови, може се припитомити и постаје поверљив.

У СВЕТУ ИМА 56.000 ПАТУЉАКА

Према статистичким подацима ОУН, у целом свету има 56.000 патуљака. Неки од њих нису виши од осамдесет сантиметара, али их има који у свом роду изгледају као прави џинови, јер су високи од 130 до 140 сантиметара.

ШТА ЈЕ ПИЛАШ?

Пилаш је једини остатак још у тријасу изумрле групе гмизаваца. Живи на Новом Зеланду. Здепаст је и дуг до 75 сантиметара.

НАЈЈАЧИ МИКРОСКОПИ

Недавно су у САД произведени први мезонски микроскопи, који омогућују досад највећа увеличавања и отварају човечјем оку пут у сићушни свет невидљивих бића. Помоћу ових микроскопа научници су већ посматрали делове материје велике 5,5 стомилионитих делова једног милиметра.

КАМИЛЕ-ВОДИЧИ

Кад се жедним камилама пусте дизгини и дозволи им се да саме бирају пут, оне су у стању да залутали караван доведу до веома удаљених места на којима има воде. Забележено је да су оне водиле караване и преко 150 километара до оаза с водом. Камила је позната и по томе што је у стању да пије нечувеном

брзином. Кад је жедна, она за неколико минута попије и по 112 литара воде.

ДВА ЛЕЊИВЦА

Сили Симфонија

WALT DISNEY

Бранко — љубимац народа

Све што видиш и што чујеш, а што је од општег интереса, запиши! — гласи једно старо правило. Захваљујући томе, многе ствари из наше прошлости сада су нам познате. Овде ћемо изнети цртице из живота Бранка Радичевића које је 1887 године објавио Риста Михајловић, јавни бележник из Вуковара. Приликом објављивања тих успомена, речено је: „Бранков биограф наћи ће овде ново градиво за животопис и карактеристику овог нашег омиљеног народног песника, те ће сваког читаоца Србина

занимати и најнезнатнија а истинита ситница из приватног живота овог народног љубимца". Ево шта је Михајловић тада написао о Бранку:

— Бранко је последњи пут био у Вуковару у лето 1849 године, камо је из Београда дошао да своју родбину по матери види. Отсео је код свога братића покојног Ђоке Поповића (Цапаказа), који му је парњак био. Исто вече које је дошао, походио је са овим свога ујака Јустина (Михајловића), у „хисторичкој" магази овога, где сам се тада и ја десио. Мени онда бијаше 15 година и том приликом видео сам Бранка, којега сам песме по већој части на-изуст знао, први пут.

Опис Бранкове особе имамо од дичне кћери славнога Вука, који је тако истинит, тако веран и жив, да га по њему сваки, који га ни познавао није, може тако себи претставити, а најверниja слика Бранкова налази се, по мом дознавању и познавању, у литографисаној слици Атанасије Јовановића са насловом: „Срби око певача", где се Бранко крај Вука налази. Што је мене у онај мах осим личности Бранкове очарало, то бијаше његова управо песничка ношња која је красном млађаном лику његовом тако дивно доликовала.

Михајловић даље вели да је Бранко на глави, са које му се свилена, више смеђа него плава, коса до рамена пружала, имао повисок фес. Преко прслука носио је широке, као снег беле, овратнице од кошуље. Није носио мараму о врату. Имао је на себи подужи капут тамне боје, са отвореним рукавима. Поред обичних чакшира, исте боје као капут, имао је отворене опанке, као што се у Србији носе. У руци је држао подужи чибук, из кога је у оно време доста страсно пушио. „То бијаше за мене прва слика Бранкова. Није чудо да нисам очију са њега скидао", — каже Михајловић, па наставља:

— Дани његовог бављења у Вуковару били су за нас непрекидна светковина. Једно поподне зажели да изађе с нама на Добру воду, убаво место, на јужној страни удаљено пола сата од Вуковара, на ком се налази извор воде истога имена. На глас да ће Бранко тамо доћи, на Доброј води окупи се млада вуковарска Србадија. Бранко већ тада није марио бујна друштва. С неколицином пријатеља седећи на зеленој трави наслађивао се он са убавог брда прекрасним изгледом. Када је био у друштву, он је имао обичај да се више бави својим мислима, него да говори, иако је био више отворене веселе природе и радо се шалио. Покаткад би коју као од шале изустио, па уживајући диван изглед, са својим анђеоским осмејком, у којем се сва врли на његове песничке душе огледала, запевао би на полак у себи, као да га се наш говор и не тиче: „Еј ти лане, лане, зар не мариш за ме".

Од 1850 године па до своје смрти Бранко се бавио са побратимом Ђуром Даничићем непрекидно у Бечу, где му је здравље све више назадовало. Свако поподне долазио је у бившу Грловићеву „славјанску" кафану на Сељачком тргу у унутарњем граду, где се онда крај Вука и Даничића сва тамошња интелигенција, и српска и славенска, купила. У Аустрији можда није било места на ком би се могло толико корифеја свију славенских племена на једном скупу видети, као ту. Бранко и његов побратим Ђуро Даничић били су по стасу и по изгледу, први са дугим смеђим, а други са дугим црним власима до рамена, познате симпатичне личности тог одличног друштва.

Бранко је имао обичај да навече, место вечере, попије белу кафу. Признавао је да му пушење грло суши, али је ипак доста страсно пушио. Имао је обичај цигару пресећи напола, говорећи да му је тако лакше, јер му једна одвише дуго траје.

Он је тада студирао медицину, али да би упознао своју болест. Био је незадовољан са том науком, што би често рекао: „Да болесници знају колико доктори досад мало знају, онда их не би никад позвали". Живео је врло умерено и јако се чувао, али је све било касно. И сам је своју скору смрт предвиђао и често би у шали рекао: „За мене је спремљен ашов и мотика". Пазио је да својом болешћу никоме не досади. Био је скроз племенит и особито доброг срца. Ја и наш заједнички братић, покојни Александар Вукашиновић, дошавши у октобру 1850 године први пут у гимназију у Беч, били смо због стана препоручени Вуку, Ђури и Бранку. Коцка је пала на Бранка, као најмлађег и рођака нашег, да се за то побрине. Састали смо се око подне и премда још није био ручао и премда му је доста тешко било да много и далеко иде, ипак се с нама упутио у предграђе Виден. Пошто смо нашли стан, вратили смо се тек око 4 сата поподне у град да обедујемо, у гостионицу „Код бибера", где је Бранко обично ручавао.

По причању Михајловићеву, Бранко је био у свему либералан. Сматрао је да је гимнастика најкориснија за здравље, те се у свом стану вежбао и с великом страшћу о томе разговарао. Михајловић се с Бранком све до смрти његове виђао и састајао.

— Једно летње вече састадох се с њим код Грловића, — прича Михајловић. — Био је сам, те ме после ужине позва у шетњу. Бранко је већ тада ходајући ноћу мараму на устима држао, те је сав разговор за време шетње пао на мене. Седосмо на једну осамљену клупу једне мрачне алеје. По свом обичају, Бранко прекрсти десну ногу преко леве, те смо се разговарали. Упитао сам га како му се допада мој последњи128 песнички покушај: „Види се да си у Винковцима учио; немачки мислиш, а желиш да певаш српски. Читај, брајко, народне песме ако желиш да у тој ствари нешто буде од тебе". Често би се накашљао, кашаљ у мараму ухватио и забринуто погледао, па би се тада замислио и пустивши ме да говорим опет би као напола у себи запевао: „Еј ти лане, лане, зар не мариш за ме!"

Михајловић је Бранка више пута посећивао док је овај био у болници. Једном је само био у друштву са Змајем. Он каже да већ тада дуга коса није красила његово увело лице; он је био самртни болесник. Могао је тихо да говори, а примао их је анђеоским осмејком и братски саветовао.

— Последњи пут био сам дан-два пред његову смрт код њега у болници. Тада је једва могао да говори. Махну ми руком да седнем. На лицу му се већ била просула жар љуте грознице. Мало затим устадох и рекох му последње збогом, па горко заплаках у дворишту. Дан-два потом, пронесе се глас да је Бранко умро. Сутрадан сахранили смо га, што је било, чини ми се, 19 јуния 1853. Његов погреб описало је вешто перо нашег тада заједничког друга Александра Сандића, који је са мном доживео и прославио и други погреб, тужну и славну светковину: пренос земних остатака славнога Бранка на његово и њих прослављено Стражилово.

Риба која замало није изумрла

Од многих риба које се лове поред америчких обала, сјајно обојена риба „тајл" има свакако најзанимљивију историју. Ма како то чудно звучало, она је била непозната све до 1879 године, кад је неки капетан Кирби уловио прве примерке јужно од Нантукеа, на источној обали САД.

Капетан Кирби послао је један примерак уловљене рибе Националном музеју САД, где је утврђено да је то нова врста, која припада породици тропских риба настањених у Мексичком Заливу. Тада је ова риба добила латински назив Lofolatilus chamaeleonticeps, а рибари су је назвали кратко — „тајл".

Године 1880 и 1881 пошле су научне експедиције да испитају живот ових риба. Утврђено је да их има доста и да ће лов на њих бити уносан. Даље је утврђено да „тајл" живи у уској траци морске воде, дубокој око 200 метара, коју греје Голфска струја. Примећено је да „тајл" никад не залази у хладнију воду, ни у једном ни у другом правцу. И баш то што не воли да мења околину и животне услове, за мало није донело пропаст овој риби.

Марта 1882, неки капетан Лоренс, пловећи за Њујорк, приметио је да је море километрима покривено мртвим рибама „тајл". Њихове шкрге биле су још црвене, а месо тврдо, што је значило да нису одавно угинуле. Од 6 часова ујутру до 5 по подне пролазио је брод капетана Лоренса поред мртвих риба, прешавши за то време преко 100 километара.

Мртве рибе приметила је недељу дана доцније и посада брода „Рашел Кони", као и посада једног норвешког брода. Кад су сви добијени подаци упоређени, видело се да се мртве рибе налазе на простору дугом око 300 километара и широком око 40. Процењено је да је угинуло око милијарду и по риба и веровало се да је цела врста уништена.

Научници су овако објаснили овај помор: „тајл" живи на дну, на дубини од око 200 метара, у топлој води. Године 1882 померила се Голфска струја од места где „тајл" живи даље према пучини, остављајући ове осетљиве рибе у хладној води.

Да ли је ово објашњење потпуно тачно, не зна се, али је познато да пуних десет година после тога није уловљен ниједан „тајл". Тек од 1892 почели су да се јављају појединi, усамљени примерци, а тек 1915 могло се рећи да се

„тајл" опет појавио у пређашњем броју. Године 1950 уловљено је преко хиљаду тона „тајла".

„Тајл" је тежак од 7 до 15 килограма, али су ловљени примерци и од 25 килограма. Дужина му је од 60 до 120 сантиметара. Храни се бескичмењацима, углавном рачићима. „Тајлу" је било потребно доста времена да се опорави од помора, а и његов даљи опстанак зависи од ћуди Голфске струје.

Мале занимљивости

КАКВИ СУ ТО КАПЕР-БРОДОВИ?

Капер-бродови (холандски израз) су приватни бродови снабдевени писменим овлашћењем од неке зараћене државе да могу да плене непријатељске и неутралне лађе с теретом који је намењен непријатељу. Ови бродови укинути су Париском декларацијом о поморском праву 1856 године.

ДАЛЕКИ ПАСТЕРОВ ПРЕТХОДНИК

Ђироламо Фраскаторо, из Вероне, навео је 1546 године

у једној својој књизи да су изазивачи болести организми, и то за сваку болест посебан изазивач. Тек су открића 20 века доказала да су његове идеје биле тачне.

ШТА ЈЕ НЕУИСТРИЈА?

Неуистрија је била једна од три краљевине на које се распала Кловисова држава за време његових наследника. Она је обухватала земље између Ламанша, Мезе и Лоаре. Кловис II био је краљ Неуистрије и Бургундије (638—656).

ВЕЛЕНИЦА

Веленица је огртач од белог сукна с црним ресама, без рукава и с малом кукуљицом. Носили су је пастири у Кучима, а носе је и северни Арбанаси.

ШТА ЈЕ ТО ПЕТЛОВА КРЕСТА?

Петлова креста је вишегодишња зељаста биљка, црвена, сраслих и спљоштених цвасти на врху, које су налик на петлову кресту, па је биљка отуда и добила име. Ова биљка гаји се као украсна по баштама и парковима, а пореклом је из Источне Индије.

НАЈОТПОРНИЈЕ СТАКЛО

Стакло у коме има 96 од сто силиката свакако је најотпорније стакло које је досад направљено. Оно може да издржи температуру од око 980 степени Целзијевих а да се не почне топити, пуцати или било на који начин кварити. Штавише, суд од таквог стакла може да се напуни истопљеним металом и да се стави на блок леда, па да опет не дође до пуцања или оштећења.

Мочвара ЧЕМПРЕСА

Кад се помене мочвара, ретко ће ко помислити на нешто лепо и пријатно, а још мање пожелети да је посети или да проведе тамо неколико дана. Па ипак, постоји мочвара која је пуна природних лепота и која привлачи туристе. То је велика мочвара у југозападној Флориди. Стари чемпреси, дивне палме, егзотичне орхидеје и ретке птице дају јој чар природе у којој људска рука још ништа није изменила.

Ова највећа мочвара у САД по многочему је значајна. Она је пуна чемпреса нарочите врсте, који се само у њој налазе у тако великом броју. По њима се и назива „мочваром чемпреса“. У њој се налази највеће легло америчких шумских ибиса, птица сродних нашој роди, као и највеће легло ждралова. Ту се налази и једина природна шума краљевских палми у САД.

До пре непуних сто година ова мочвара је била потпуно неиспитана. Људи су је избегавали, сматрајући је уклетом. Но, баш зато је и могла да послужи као уточиште прогоњенима. Око стотину Микасуки и Семинола-Индијанаца, бежећи пред потерама 4.000 америчких војника, склонило се у њу и тако се спасло уништења. Пролазиле су године, а мочвара је остала тиха и усамљена. Тако све до 1943. Тада је наједном оживела од дрвосеча, који су стали да обарају чемпресова стабла. Пре неколико година стављена је делимично под заштиту државе, да би се бар један њен део очувао у првобитном стању.

Нарочиту драж мочвари дају сами чемпреси. Њихова су стабла гола, с круном при самом врху. Поједини примерци стари су стотинама година и достижу висину од тридесет метара. С њих висе разне пузавице и орхидеје, а у њиховом подножју расту и цветају хиљаде белих и пурпурних барских љиљана. Мада је земљиште на коме расту мочварно и несигурно, ови чемпреси су изванредно отпорни према ветру. Урагани, који често бесне над Флоридом, оштете понекад круну неког чемпреса, али ретко кад оборе само дрво. Ову отпорност им даје широко разгранат систем корења. За разлику од других четинара, ови чемпреси зими изгубе лишће. Тада су њихове голе гране пуне гнезда водених птица. Заглушно птичје крештање просто пробија уши, а на случајног пролазника падају с дрвећа мртве рибе, које птице испусте приликом храњења младунаца.

Поред чемпреса, који су већ сами по себи интересантни, јер су блиски сродници дрвећа које је расло још пре 50 милиона година и покривало целу северну земљину полулопту, мочвара је пуна и других ретких и лепих биљака. У њој расте преко тридесет врста орхидеја, од којих се шест не могу наћи на другом месту. Једна од најлепших је светложута ванила-орхидеја, која цвета лети. Остале цветају у разна годишња доба, тако да у мочвари увек има орхидеја у цвету. Године 1947 овде су пронађене и неке сасвим непознате биљне врсте.

И животињски свет је многобројан. Има доста змија, од којих су многе отровне. Прича се да оне избегавају људе и да за последњих десет година, откако се шума сече, ниједан од нових становника мочваре није уједен. Има доста и пума, великих звери из рода мачака, које овде погрешно називају пантерима. Ево једне карактеристичне кратке приче староседелаца мочваре о сусрету пантера и Индијанца: „Доле, код Џонсове воденице, напао је пантер Индијанца; убили су један другог; Индијанац је имао нож, пантеру нож није требао“. Последњих година лов је ограничен, па је брзо порастао број видри, дивљих ћурака и друге дивљачи. Мисли се да у мочвари још живи „велики детлић с кљуном од слоноваче“, који је у осталим крајевима одавно изумро. Један примерак таквог детлића примећен је 1948 године.

Сваки корак у овој великој мочвари открива један нов свет. Каже се да ни цео људски живот не би био довољан да се у њој све види. Онај који је једном био у њој, увек се радо враћа да је поново види, а Грахам Хвиден, човек који се у њој родио и провео 50 година живота, тврди да је она „једно од најлепших места на свету“.

ПРЕЦИЗНИ ЛЕЊИР ЗА ТЕХНИЧКО ЦРТАЊЕ

За цртаче, а нарочито за машинске инжењере и техничаре, начињена је нова врста прецизног лењира. Он је израђен од термопластичног материјала, дугачак је 20 или 30 сантиметара ,а подешен је тако да се може лако окретати у свима правцима цртежа. Захваљујући томе, помоћу њега се повлаче потпуно тачне паралелне линије, подесан је и за израду осенчених цртежа, слова, за шрафирање и слично, као и за умањивање и повећавање геометриских слика.

ВЕРОВАЛИ или не...

УВЕК ГЛАДАН

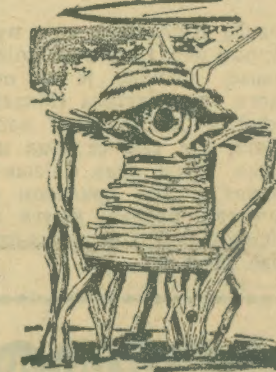
Махмуд Богада, некадашњи султан индиске провинције Гуџарат, био је човек незајажљивог апетита. Поред сто педесет банана, које су му биле доручак, он би у току дана појео још двадесет килограма разне хране. Махмуд Богада живео је 53 године и све до смрти апетит га није „изневерио“.

НЕУМОРНИ СПАВАЧ

Војвода од Савоје (1402—1465), таст француског владара Луја XI, последњих двадесет година свога живота спавао је по двадесет и два часа дневно.

КОЛИБЕ — ЈАСТРЕБОВИ

У афричком племену Ланго неожењени одрасли мушкарци живе издвојено од осталих становника. Сваки од њих има посебну колибу на стубовима начињену по одређеном узору. Наиме, колибе неожењених људи све морају да личе, или бар да потсећају, на главу грабљивог јастреба.

ЗА СЕДАМ МЕСЕЦИ ТРИ ПРЕМИЈЕ НА ЛУТРИЈИ

Цин Скрабко, двадесетогодишња студенткиња из Монтреала, у Канади, добила је у року од седам месеци три пута прве згодитке на некој покрајинској лутрији. Што је најзанимљивије, сва три пута згодитак је био аутомобил.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ГЊУРАЦ — НЕПЛИВАЧ

Франк Гилмен, из Њујорка, иако је већ тридесет и девет година запослен у једном бродарском предузећу као гњурац-специјалиста за велике дубине, уопште не уме да плива, нити да рони без гњурачке опреме.

ПОШТЕНЕ ВАРАЛИЦЕ

Изнад врата бакалске радње Едварда и Лилијен Крук из Данбертона, у Америци, налази се табла на којој крупним словима пише: „Купујте код поштених Крукових“. Како њихово презиме, преведено на наш језик, значи варалица, преварант, то би у преводу натпис над радњом гласио: „Купујте код поштених варалица“.

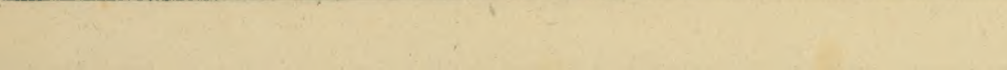
МАЛИ ХИЈАВАТА

ИЗ РИЗНИЦЕ ПРИРОДЕ

Подигли смо Ролија, нашег овчарског пса, од малих ногу. Три године поступали смо с њим готово као с дететом. А тада се у нашој кући појавило право дете — наше дете.

Роли га није трпео. Рекла бих чак да је био љубоморан на малу. Кад би чуо како јој тепамо, дотрчао би као без душе, мислећи да се њему обраћамо. Његова жалост кад би видео да су наша тепања упућена беби била је неописива. Покуњено би се ишуњао из собе. Претстављао је тада праву слику очајања.

Једног дана оставила сам малу у њеној корпи и сишла у врт да плевим. Било је рано пролеће, па сам се, одвикла од рада у башти, брзо заморила. Бол у леђима натерао ме је у једном тренутку да се усправим. Угледала сам тада најстрашнији призор у свом животу: велики црни пас трчао је низ степенице носећи у зубима нашу бебу. Вриснула сам и — онесвестила се.

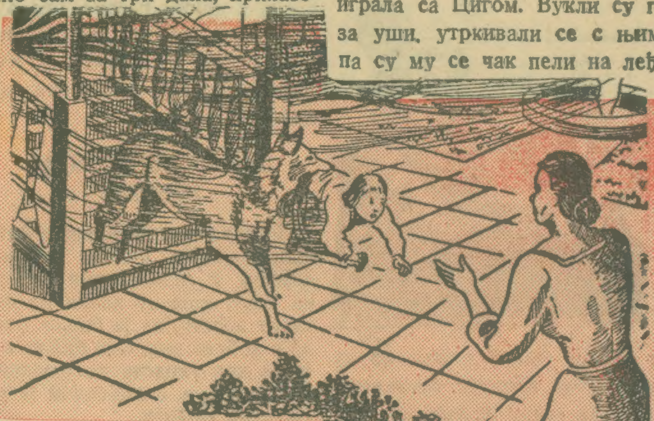
Кад сам дошла свести, беба је лежала на мојим грудима, неозлеђена. Изнад мене стајао је Роли и лизао ми лице својим топлим, влажним језиком. Свуда око нас ковитлали су се облаци дима: кућа је била у пламену.

Тада ми је све постало јасно. У тренутку опасности, Роли је заборавио своју љубомору и огорченост и спасао је живот детету које му је „украло“ нашу љубав.

• • •

Добар део свог живота провео сам на Хималајима. Једног дана дошла су у нашу станицу два здепаста Тибетанца, водећи између себе, и то на двоструком ланцу, огромног тибетанског пса, на коме су се могли видети знаци лошег поступања људи. Дали су ми га у замену за мало брашна, рекавши ми да га никад не смем пуштати с ланца, јер је веома зао и насрће на све живо.

Назвао сам га Цигом. Хранио сам га три дана, прилазећи му сваки пут нешто ближе и причајући му као дурљивом детету чије непријатељство и неповерење желимо да савладамо. Најзад, трећег дана увече, усудио сам се да га помилујем по глави.

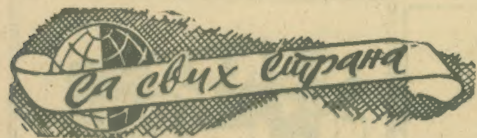

Сутрадан ујутру пустио сам га с ланца. Јурнуо је и не погледавши ме. Био сам убеђен да ће заувек нестати у планинској дивљини. Али, после неколико стотина метара нагло се окренуо, повио своју велику главу и јурнуо натраг. Домороци који су се ту нашли хитро су потражили заклон. Ја то нисам учинио, из једноставног разлога што сам од страха био потпуно парализован. Био сам сигуран да ће ме у идућем тренутку пас раскинути на комаде.

Али, на свега један корак од мене, Цига је стао. Чини ми се да сам видео како у његовим очима нестаје мржње. Подигао је главу према мени, као да би хтео да га помилујем. Учинио сам више од тога: загрлио сам га снажно, обема рукама.

Отада су се деца слободно играла са Цигом. Вукли су га за уши, утркивали се с њим, па су му се чак пели на леђа и јахали га као коња. Он је, уверен сам, у свему томе уживао. Све до краја живота Цига није нанео зла ниједном живом бићу. И никад више није носио ланац око врата.

А живот је завршио једне облачне ноћи без месечине, кад се, чувајући верно станицу, ухватио у коштац с једним леопардом који се тихо прикрадао нашем дворишту.

ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА КОЈУ ПРОИЗВОДИ ВЕТАР

У Енглеској се већ подижу ветрењаче за стварање електричне енергије. Оне ће бити нарочито корисне за далеке и усамљене крајеве, јер ће претстављати јевтин извор електричне енергије. Прва ветрењача подигнута је у Коста Хеду, на једном од Оркниских Острва. Она може да ствара енергију од 15 киловата, која је довољна за осветљавање једне прилично велике фабрике или једног села просечне величине. Да би ова ветрењача развила пун капацитет, потребан јој је ветар који се креће брзином од 48 километара на час, што одговара јачем ветру. Иначе, рад ове ветрењаче је потпуно аутоматски.

* * *

БРИГЕЛА

Бригела је назив за комичан тип или маску у старој италијанској комедији. Сродници Бригеле су Педролино (од чега у Француској потиче Пјеро, а у Русији Петрушка), Скапино (од кога је Молијер створио свог Скапена) и Ковијело (Ђакомето) јужноиталијанских глумачких дружина. Бригела је постао омиљен највише заслугом Голдонијевих комедија. Обично је одевен у беле хаљине, има широке и дуге панталоне, двороги шешир, перјаницу и црну брадату маску. Враголаст је и шаљив као Арлекин, али уме боље да свира и пева него он. То је веома лукав и по природи сплеткарошки тип.

* * *

ЗА БЕСПОСЛЕНЕ...

У свим временима било је доконих људи који су се бавили свим и свачим. Такав један човек објавио је пре неких 60 година резултате својих израчунавања о томе колико један човек има предака. Он каже: „Најпре долазе отац и мати, па два деда и две бабе, па четири прадеда и четири прабабе, и тако редом. Пође ли се даље, онда ће се код десетог степена наћи 2.046 предака, а код 21 степена, тј. код 21 генерације, сваки човек има 1,467.150 предака. — Ко има времена, нека се увери да ли је рачун добар".

* * *

ПРВИ СЕ ПОЧЕО БРИЈАТИ

Стари Римљани обично су ишли гологлави, али кад је било невреме или јака жега носили су капе. Те капе они су називали: пилеус (клобук), кукулус (капица пришивена за огртач) и петазус (низак шешир са широким ободом). Косу и браду су неговали. У раније доба коса и брада нису се шишали. Доцније је ушло у обичај да се стрижу и чешљају. И бријање се касно појавило. Прича се да је Сципион Африканац био први Римљанин који се сваки дан бријао. Од времена цара Хадријана почела се опет носити пуна брада.

* * *

ЈУЖНИ АЛПИ У ТИХОМ ОКЕАНУ

Једна од главних атракција за посетиоце Јужног Острва Новог Зеланда јесу Јужни Алпи. То је дуг венац планина покривен снегом. Планине се пружају с једног краја острва на други. Највиши врх је Кукова Планина, висок 3.767 метара. На њима се налази још десет врхова који су високи око 3.000 метара. На једној страни Јужних Алпа налазе се два необично велика и лепа глечера. Они су веома стрми, а у њима има и корито којим тече хладна вода све до 213 метара надморске висине, пролазећи кроз предео обрастао суптропским биљем. На Јужном Острву налазе се и велика језера, која су окружена шумом и веома су богата рибом. Њихова имена су: Теанау, Манапоури, Охау, Вакатипу и Ванака. На југозападној обали Јужног Острва налазе се фјордови, који су исто тако лепи као и норвешки, а саме шуме Новог Зеланда богате су разноврсном дивљачи.

* * *

ЗАНИМЉИВОСТИ СТАРИХ ВРЕМЕНА

Средином прошлог века објављено је као занимљивост да се појавила књижица у којој писац доказује да и животиње међу собом говоре и да се разумеју. Писац је донео чак и „речник" животињског говора. Тако, по њему, код коња оно: хих, хих, хих — значи: мени је добро, а: их, их, их — значи: дај ми зоби. Код паса: вав, вав, вав (тј. лајање) — значи: шта радиш? Рррр (кад режи) — значи: шта ћеш? или: чувај се, сад ћу те ујести! Тај необични тумач овог немуштог језика навео је и пример разговора између два пса. Први пас каже: ррр, вав, ррр, вав, ав, а то значи: иди од мене! Други пас: ав, ав, ав, што значи: море, мани се тога, останимо пријатељи. Први пас: ррр, ав, ав, ррр, ррр — значи: љут сам и бежи од мене, јер ћу те свега раздерати. Други пас: ав, ав, што значи: немој да се срдиш. На то опет први: вав, вав, вав — овде значи: дођи овамо, а не као раније: шта радиш?

Један човек, пошто је прочитао ту књижицу, објавио је у једном нашем листу 1849 године горе наведени текст, који је пропратио следећим речима: „Боже мили чуда големога. Сад и скотови без памети — паметно говоре, а паметни људи пишу лудо".

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

АЛУМИНИЈУМ

Алуминијум је најраспрострањенији метал у земљиној кори. Он је пронађен 1825 године, али га је било тако тешко пречистити да је задуго био скупљи и од самог злата. Наполеон III служио је своје одабране госте јелима на служавницима од алуминијума, радије него на златним, сребрним или порцуланским, а главни јувелири у Петој авенији у Њујорку излагали су у оно доба у својим излозима комадиће алуминијума као ретку драгоценост. Међутим, данас је алуминијум по производњи други метал на свету. По тежини се налази иза челика, бакра, олова и цинка. За последњих четрдесет година производња алуминијума у САД повећала се за 90 пута. Док је 1910 произведено само 21.500 тона, 1953 године произведено је 1,980.000 тона алуминијума. Разлог овако наглом порасту је у томе што је 1886 године пронађен електролитички начин добијања алуминијума. По овом процесу, за добијање 450 грама алуминијума потребно је утрошити 10 киловат-часова струје. Из овог разлога алуминијум је раније називан „складиштем електричне енергије".

НЕОБИЧАН ОПИТ

Да би проучили утицај потпуног изоловања, три научника провела су шест дана и шест ноћи лежећи у једној просторији до које није допирао никакав звук. Ваздух се вештачки обнављао, светлост је једва продирала, али су они на лицу имали маске, тако да нису могли ништа да виде. Кад су после шест дана изишли одатле, свет им се учинио необичан. Изгледало им је да се зидови померају и да предмети мењају величину и облик. Кад би се загледали у неку ствар, причињавало им се да се она шири и скупља. Хоризонтална линија им је изгледала да се на крајевима спушта, а круг им је више личио на слово С. Кад би окретали главу или очи, чинило им се да се и ствари крећу. За све време лежања имали су халуцинације. Овакво стање трајало је око 24 часа.

ЗАМОР — ГЛАВНИ УЗРОК НЕСРЕЋА

Према статистици једног америчког осигуравајућег друштва, највише несрећних случајева не догађа се на раду, већ кад се људи после рада уморни враћају кућама. Код неких заната уопште нема несрећних случајева, али и те занатлије страдају, и то већином при повратку с посла.

НАСЕЉАВАЈУ СЕ И ПЛОВЕЋА ОСТРВА

Американци ће се ускоро населити на једном леденом острву у Арктику, које ће им служити као лабораторија за испитивање далеког севера. Ово острво, познато под именом Флечерово Острво, уствари је велика ледена санта, дуга око петнаест километара. Циљ испитивања је да се утврти је ли оно везано за копно или се креће дуж гренландске обале. Поред тога, вршиће се и друга испитивања.

НАДЗВУЧНЕ БРЗИНЕ У ГРЛУ

Доктор Рос, професор универзитета у Орегону, тврди да приликом кашљања ваздух у душнику често достиже, па чак и премаша, брзину звука. Пролазећи у висини јабучице, ваздух има брзину од око 160 километара на час, а кад изиђе из уста брзина му се знатно смањи. Овако велика брзина у грлу тумачи се тиме што се при кашљању сузи доњи део грла и пролаз постане сасвим тесан. Ово је др Рос доказао огледима које је изводио на својим пацијентима.

ШТА ЈЕ КОРДОФАН?

Кордофан је степски предео западно од Белог Нила у Судану. Такозвана кордофан-гума важи као најбоља трговачка врста гуме.

ПРАКТИЧАН ЧАСОВНИК ЗА АУТОМОБИЛИСТЕ

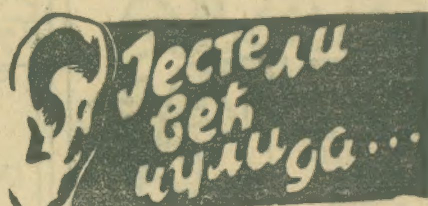
Веома леп и практичан часовник за аутомобилисте израдила је недавно једна швајцарска фабрика. Часовник је антимагнетичан, а осигуран је и против удара. За време вожње он је углављен у арматурну плочу, а после се извади и служи сопственику као џепни или стони сат. Кутија му је од плексигласа, те се види његов механизам.

МОЛИБДЕН — И ДАЉЕ ТАЈНА

Молибден је метал који је пронађен пре више од 150 година, али је и до данас остао тајна за хемичаре. Познато је шест разних легура овог метала и неколико једињења с другим елементима. Недавно је откривено да је он неопходан за рашћење биљака. Раније се мислило да је нека болест узрок слабом развијању листова, али се увидело да то долази услед недостатка молибдена у земљи. Молибден је још од раније имао широку примену у челичној индустрији, али је тек сад утврђено да мале количине овог метала дају специјалне особине алатном челику, јер он спречава рђање. Употребљава се и у индустрији боја. Недавно је на једном састанку хемичара у Синсинатију истакнуто да је, и поред свих ових чињеница, хемичарима немогућно да одгонетну тајну овог чудног елемента и да ће једино савремене методе физичке хемије то можда учинити.

ГДЕ СЕ НАЛАЗЕ КАПВЕРДСКА ОСТРВА?

Капвердска Острва су група од 16 острва која заузимају простор од близу 4.000 квадратних километара. Налазе се у Атлантском Океану, западно од ушћа Сенегала и Кап Верда. Седам Капвердских Острва имају високе вулканске брегове, чији су врхови под вечитим снегом. Са Капвердских Острва извози се со, кукуруз, кафа итд.

... свој роман „Хајдук Станко" Јанко Веселиновић посветио је Николи Тесли.

... Неготин на Вардару звао се у античко доба Антигонија и био је седиште македонске провинције.

... реч април долази од латинске речи „аперире", што значи отварати, развијати, пупити.

...цветови на једној врсти мексичког кактуса избијају искључиво на оној страни биљке која је

окренута југу. Ови кактуси служе домороцима за оријентацију у пустињи.

...канадски астроном Џозеф Пирс открио је две звезде, од којих је једна 33, а друга 37 пута већа од Земље.

...за један час у свету се потроши 25 милиона килограма кромпира, 35 милиона килограма меса и 3 милиона јаја.

...шифровану азбуку први помиње историчар Херодот. Зна се да је Јулије Цезар имао своје тајно писмо.

...гуштер чије је латинско име лацерта вивипера једини је гмизавац који се може наћи у Ирској.

... прва жена која се помиње у историји филозофије била је Арета, кћи филозофа Аристипа. Она је учење свога оца (да је врлина уживати, али је исто тако врлина владати над уживањем) пренела своме сину Аристипу млађем, који га је разрадио.

...да би накупила килограм меда, пчела мора да одлети на поље са детелином пет до шест милиона пута.

...чарапа од најлона израђује се од једне најлонске нити, која је дуга близу два и по километра.

...најнижа забележена температура код живог човека — 23 степена — измерена је код једног болесника од колере, а највиша — 43 степена — код болесника од тетануса.

...Грци и Римљани нису имали болница. Прве болнице установљене су у Индији, у III веку пре наше ере.

...ај-ај, мали мајмун са Мадагаскара, често употребљава свој велики чупави реп као покривач.

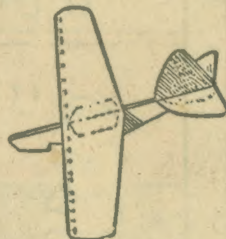
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ДЕЧЈИ АВИОН

Да бисте начинили авион какав видите на слици, потребан вам је дебљи картон. Од њега ћете изрезати труп, а од јаке хартије изрежите крила и ребра за њих. Труп треба да буде дугачак 30 сантиметара. Горњу ивицу режите право, па тек код репа начините кривину (као што је на слици она средина у репу), а леви и десни део репа начини се од хартије, па прилепи. Доња ивица трупа трбушаста је, као на слици. На предњем делу трупа начини се зарез, на који се закачи ластиш. Крила су 28 сантиметара дугачка, рачунајући од ивице трупа на коју су прилепљена

Од шест до седам кружића гуме, којима трговци притежу завежљаје, добићете, састављајући их, гумени канап дугачак до 50 сантиметара. Један крај намакнете на већи ексер, који ћете укуцати у земљу, а други крај закачите за онај зарез на трупу авиона, па онда вуците пажљиво авион док се гумени канап не развуче до једног метра дужине. Тада пустите авион и он ће као стрела полетети увис, а затим се лепо спустити на земљу.

Ако је ластиш краћи, може се авион пустити и из руке, под условом да онај ексер држимо у левој руци, а десном повучемо авион, па га пустимо.

Све ће то бити лепо и забавно, а авион ће исправно летети, само ако су крила и реп тачно направљени.

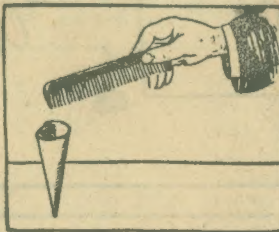
ЈЕДРИЛИЦА

Сваки од вас може сам направити, поред чамца од хартије, и лађицу од дрвета. Ако се решите да направите такву лађицу, нађите комад меког дрвета, изрежите га у облику чамца и издубите га. Само пазите да приликом дубљења не пробушите зидове чамца. На предњем делу, као што се то види на слици, оставите неиздубљену једну пречагу, а у њој пробушите рупу. У рупу ставите једно дугуљасто дрвце, као катарку. Узмите комад хартије, пробушите га на два места (при врху и дну) и натакните га на катарку. То ће вам бити једро.

Тако направљена једрилица, ако је повољан ветар, једриће брзо низ таласе.

Чаробни фишек

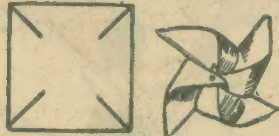
Начини мали фишек од листића папира за цигарете или пелир-папира, па га метни на сто и питај присутне: „Ко може да усправи фишек да стоји на свом шиљку, али да га не дотакне руком?

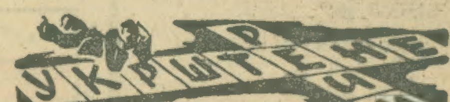
Наравно да то нико неће моћи.

Тада узми чешаљ и њиме чешљај косу, док се чешаљ мало не загреје, а онда га принеси отвору фишека и лагано подижи чешаљ, док се фишек не усправи.

КАКО СЕ ПРАВИ ВРТЕШКА

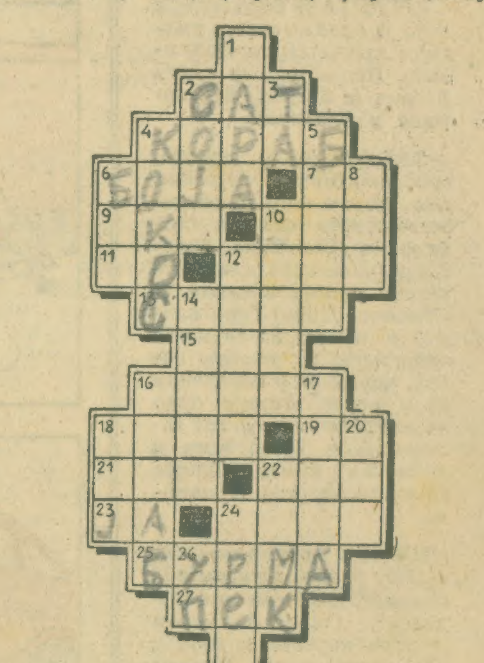
Вртешка се прави врло просто. Узме се крут картон или ма какав мало чвршћи папир — бео или шарен — па се изреже у облику квадрата чије су стране дугачке око 15 см. Као што се то види на слици, квадрат се исече са четири стране — од углова према центру — па се затим сваки други његов исечак пресавије према средини и набоде на једну иглу с главом. Тако направљена вртешка причврсти се за штап помоћу игле и изнесе на ветар. Да би се на ветру што живље и брже окретала, треба да умањите трење тиме што ћете на иглу, између папира и штапа, набости мало парче плуте.

Водоравно: 2) часовник; 4) планина у Македонији; 6) фарба; 7) река у Сибиру; 9) летовалиште у Истри; 10) троцифрени број; 11) упитна заменица; 12) планина у Грчкој; 13) врста лирске песме; 15) један спорт; 16) савремени швајцарски научник и истраживач; 18) обала; 19) хемиски знак за иридијум; 21) врста папагаја; 22) врста врбе; 23) лична заменица; 24) зао; 25) држава у Азији; 27) наша златоносна река.

Усправно: 1) наша планина; 2) индустриска биљка; 3) показна заменица; 4) тропски плод; 5) средство за негу зуба; 6) домаћа животиња; 8) необувен; 10) мушко име; 12) главна личност у Лазаревићевој приповеци „На бунару"; 14) личност из Дизнијевих стрипова; 16) планина у Бугарској; 17) супарник; 18) оквир; 20) водена животиња; 22) свеза; 24) прилог; 26) врста песме.

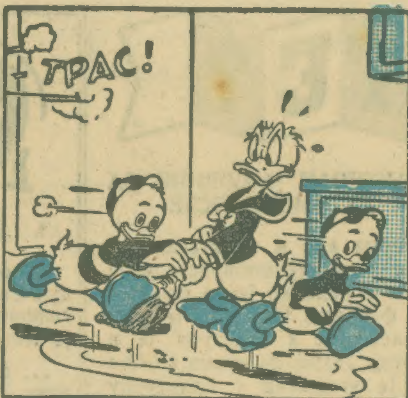

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

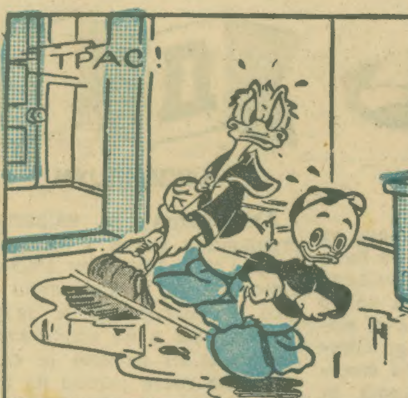
Водоравно: 1) са; 3) Рога"; 5) рокада; 7) Радочело; 9) ива; 10) Нин; 11) те; 12) ос; 14) ја; 15) Либија; 18) ласо; 19) балада; 21) ла; 22) ак; 23) ро; 25) оно; 27) лос; 28) катализа; 31) Толима; 32) Нера; 33) па.

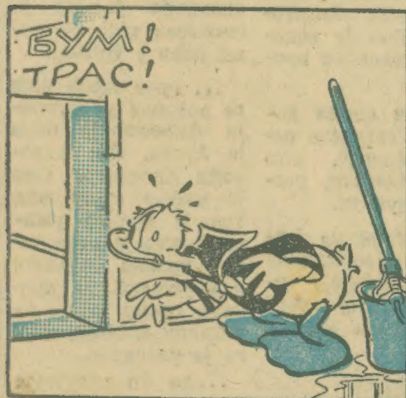
Усправно: 1) соко; 2) атач; 3) рода; 4) Аден; 5) Равел; 6) Алија; 7) рит; 8) она; 12) обала; 13) Сисак; 16) ила; 17) јод; 19) Ванат; 20) Ароза; 21) Лок; 24) оса; 26) Отон; 27) Лима; 29) Алеп; 30) лира.

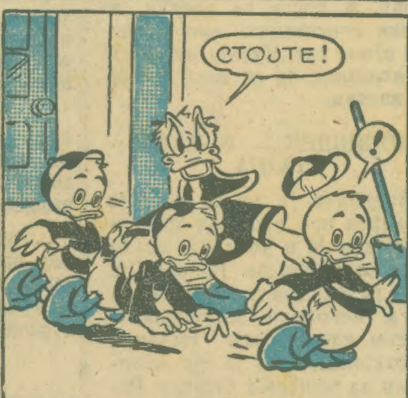

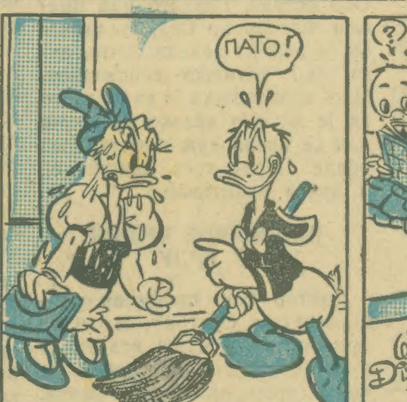

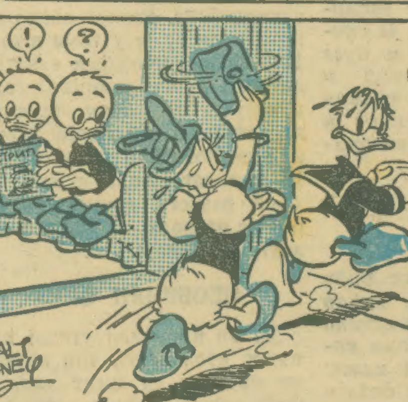

ШТА КО ВОЛИ

Пата одвела Рају у зоолошки врт, па пролазећи поред кавеза са птицама упита га:

— Да ли би волео, Рајо, да изгледаш лепо као ова шарена птичица?

— Кад бих већ морао да бирам, — одговори Раја — више бих волео да штрцам воду кроз нос као слон.

НАЈБОЉИ ДОКАЗ

Пата: Откуд си тако сигурна да ме Паја воли?

Белка: Јуче ми је рекао да дивно свираш на клавиру!

КАКО ЋЕ?

Лекар: Није ништа озбиљно. Мали назеб. Ево, даћу вам овај лек, узимајте од њега шест кашика дневно и кроз три дана бићете сасвим здрави.

Шиља: Жао ми је, али нећу моћи да послушам ваш савет. Знате, ја у кући имам свега три кашике.

ИЗНЕНАЂЕЊЕ

Учитељ: Реци ми, Рајо, како је Фридрих Барбароса завршио живот.

Раја: Шта, умро је! А ја нисам знао ни да је био болестан!

Који је ОДГОВОР тачан

ЕГЕРИЈА је:

- *залив у Јонском Мору*
- *нимфа*
- *стара верска секта у Персији*
- *средоземни ветар*

ЗАБЕЛ је:

- *висораван у источној Србији*
- *врста ознаке*
- *део старе одеће*
- *мађија за лечење од главобоље*

КОРЕЛИ је:

- *презиме*
- *врста морских животињица*
- *занатлија у средњовековним италијанским републикама*
- *сибирски четинар*

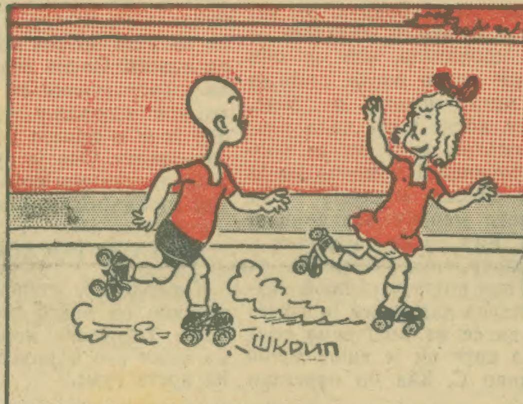
ОДГОВОР:

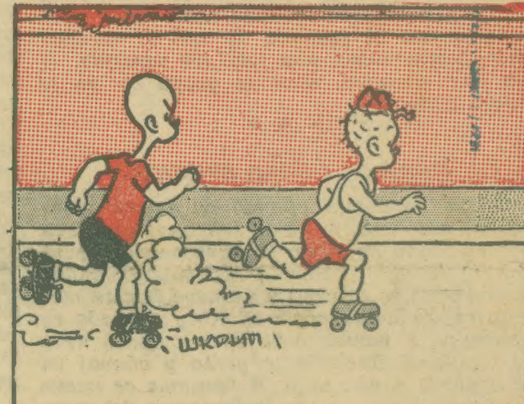
ЕГЕРИЈА је била нимфа која је давала савете римском краљу Нуми Помпилију. После његове смрти Дијана је Егерију претворила у кладенац.

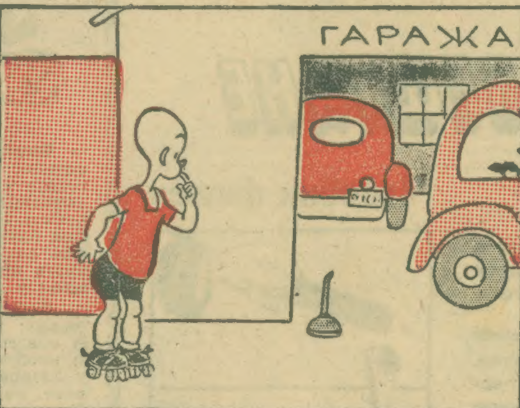
ЗАБЕЛ је у српској средњовековној држави био забран који је обележаван забељивањем стабала на границама. Задељала би се кора или би се везале руковети сламе. У Скопској Црној Гори владао је обичај да се шума забрањује, тј. постаје забел, пошто се у одређеном делу исече старије дрво за потребе села у тој години. Име Забел носи и манастир близу Старог Нагоричана, код Куманова.

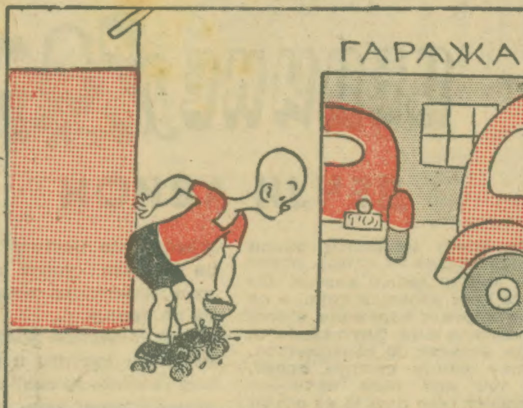
КОРЕЛИ Аркanђело (1653—1713) је италијански виолинист, композитор и диригент. Он је био први римски виртуоз и творац „Кончерто гроса". Корели је компоновао: кончерта гроса, соло-сонате за виолину и басо континуо, трио-сонате. У његовим делима доминира контрапунктски стил.

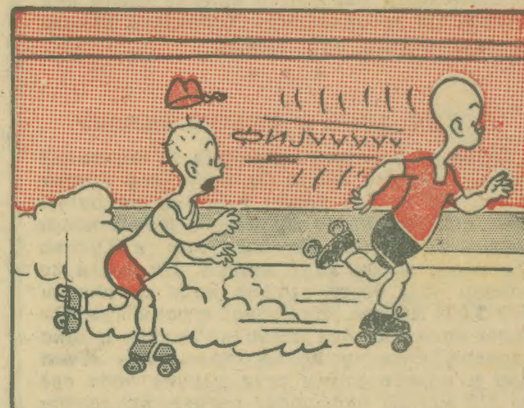

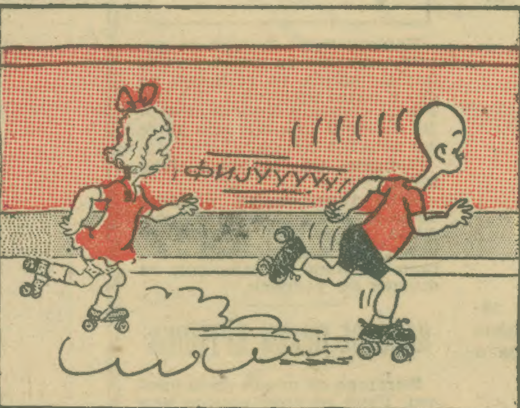

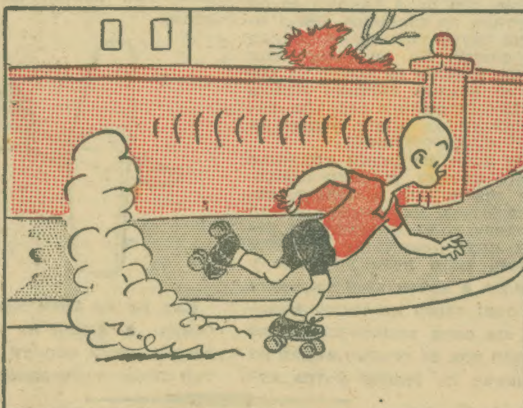

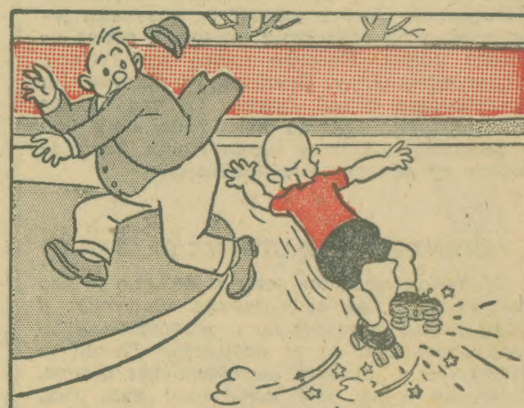

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", Штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају